05/03/2024

Άγιος Ιωάννης Δαμασκηνός: Η άσκηση και οι κόποι της γίνονται για ν’ αποβάλλουμε την επείσακτη και αφύσικη κακία…

/ Πνευματικά Αποσπάσματα

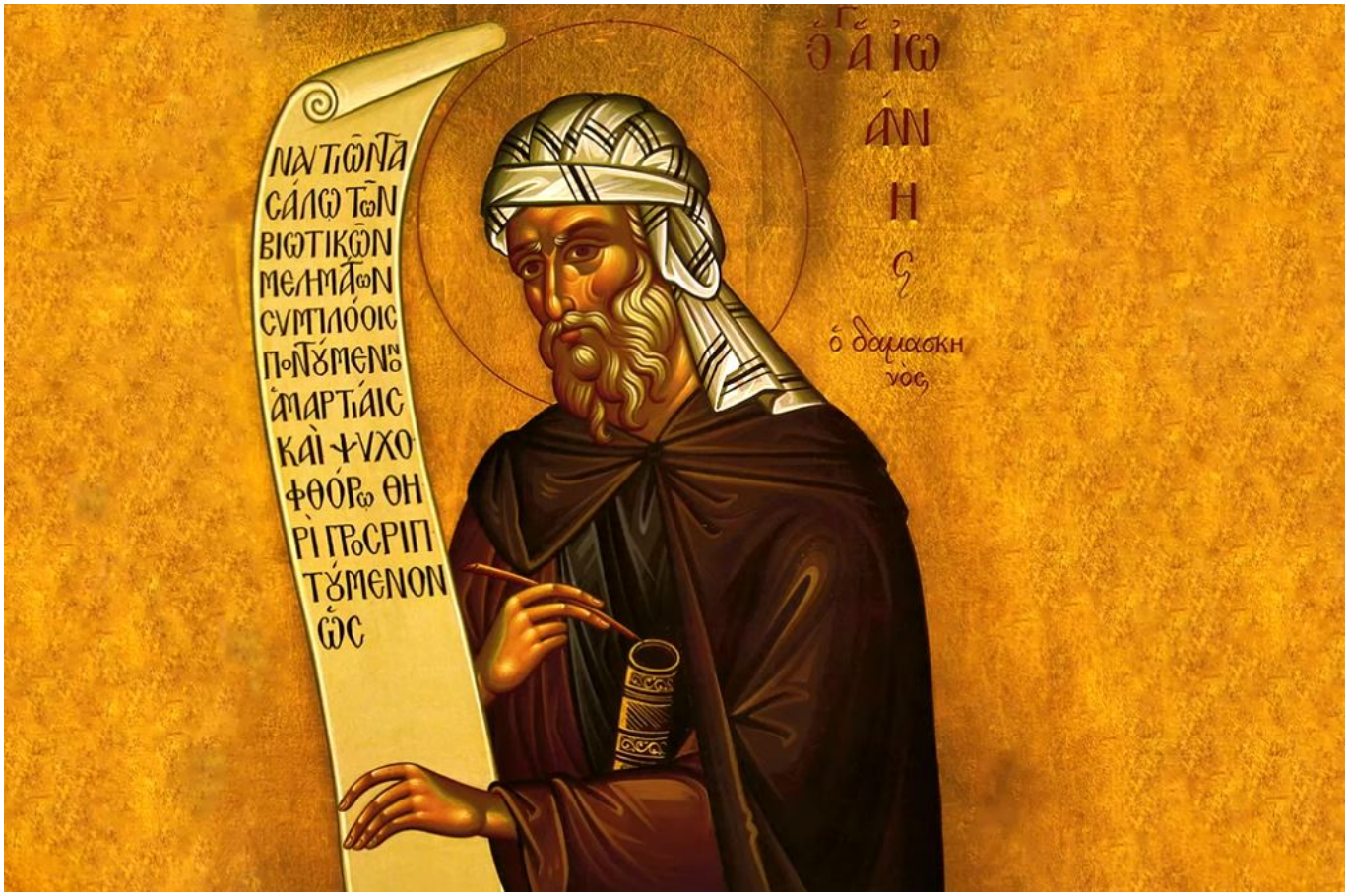

Αγίου Ιωάννου Δαμασκηνού
Έκδοσις ακριβής της ορθοδόξου πίστεως

Απόδοση στην νέα ελληνική
Αρχιμανδρίτης Δωρόθεος Πάπαρης (νυν Μητροπολίτης Δράμας)

Συνέχεια από εδώ: http://www.pemptousia.gr/?p=393715

Και πρέπει να γνωρίζουμε ότι η αυτεξουσιότητα ως όρος χρησιμοποιείται σε όλες τις περιπτώσεις, αλλά με άλλο νόημα για το Θεό, άλλο για τους αγγέλους και άλλο

για τους ανθρώπους.

Για το Θεό χρησιμοποιείται υπερβατικά, ενώ για τους αγγέλους με την προϋπόθεση ότι η επιλογή τους συμφωνεί μ’ αυτό που έχουν συνηθίσει και δεν υποπίπτει καθόλου στις συνθήκες του χρόνου· επειδή, δηλαδή, ο άγγελος έχει από τη φύση του το αυτεξούσιο, το χρησιμοποιεί ανεμπόδιστα, χωρίς να έχει ούτε την αντίδραση του σώματος ούτε αυτόν που θα του επιτεθεί.

Για τους ανθρώπους πάλι με την προϋπόθεση ότι η συνήθεια εξετάζει εκ των προτέρων αυτό που πρόκειται να κάνει.

Είναι βέβαια αυτεξούσιος ο άνθρωπος και έχει από τη φύση του το αυτεξούσιο, αλλά δέχεται και την επίθεση του Διαβόλου και έχει και την ροπή του σώματος. Εξαιτίας, λοιπόν, της προσβολής του διαβόλου και της αντίδρασης του σώματος η εκτέλεση καθυστερεί μετά τη συνήθεια.

Αν, λοιπόν, ο Αδάμ υπάκουσε και έφαγε με τη θέλησή του, είναι επόμενο η θέληση να είναι για μας πρωτοπαθής. Και εάν είναι πρωτοπαθής και αν ο Λόγος, όταν σαρκώθηκε, δεν την
προσέλαβε μαζί με όλη τη φύση μας, τότε δεν ελευθερωθήκαμε από την αμαρτία.

Επιπλέον, εάν ο Θεός δημιούργησε την αυτεξούσια δύναμη της φύσεως, αλλά δεν την προσέλαβε, είτε επειδή θεώρησε ότι τα δημιουργήματά του δεν ήταν τάχα καλά, είτε επειδή δεν θέλησε αυτήν συγκεκριμένα να θεραπεύσει, τότε δεν μας έδωσε την τέλεια θεραπεία και παρουσίασε τον εαυτό του να κυριαρχείται από το πάθος να μη θέλει –και όχι να μην μπορεί– τελείως να μας σώσει.

Είναι αδύνατο να καλέσουμε κάποιο σύνθετο με δύο θελήματα, όπως ακριβώς μία υπόσταση σύνθετη από τις φύσεις. Πρώτα βέβαια διότι οι συνθέσεις ανήκουν στα όντα με υπόσταση και όχι σ’ αυτά που τα θεωρούμε σε άλλη βάση από την υπόστασή τους.

Έπειτα, εάν θα μιλήσουμε για σύνθεση των θεληματων και των ενεργειών, υποχρεωτικά θα πούμε και για σύνθεση και των άλλων ιδιοτήτων, για παράδειγμα του ακτίστου με το κτιστό, του αοράτου με το ορατό, και τα παρόμοια.

Και πώς τότε θα καλέσουμε το σύνθετο θέλημα που προήλθε από τα θελήματα; Διότι δεν μπορεί το σύνθετο να παίρνει την ονομασία των συνθετικών του μερών, επειδή και αυτό που προέρχεται από τη σύνθεση των φύσεων θ’ αναγκαστούμε να το ονομάσουμε
φύση και όχι υπόσταση.

Ακόμη, εάν μιλήσουμε για ένα σύνθετο θέλημα του Χριστού, θα τον αποκόψουμε από το θέλημα του Πατέρα· διότι το θέλημα του Πατέρα δεν είναι σύνθετο. Απομένει, λοιπόν, μόνο την υπόσταση του Χριστού να την ονομάσουμε σύνθετη και κοινή, όπως ακριβώς για τις φύσεις του, έτσι και για τις φυσικές του ιδιότητες.

Και εάν θέλουμε να κυριολεκτήσουμε, είναι αδύνατο να μιλούμε για γνώμη και προαίρεση του Κυρίου. Διότι η γνώμη είναι διάθεση προς το αποτέλεσμα που βγήκε από την κρίση, μετά από έρευνα και σκέψη γύρω από αυτό που αγνοούμε, δηλαδή μετά από απόφαση και κρίση· μετά απ' αυτήν (τη γνώμη) ακολουθεί η προαίρεση που επιλέγει το ένα αντί για το άλλο.

Ο Κύριος όμως, επειδή δεν είναι μόνον απλός άνθρωπος, αλλά και Θεός και τα γνωρίζει όλα, δεν έχει ανάγκη από σκέψη, έρευνα, απόφαση και κρίση· από τη φύση του έχει την κλίση προς το καλό και την αποφυγή του κακού.

Έτσι, λοιπόν, και ο προφήτης Ησαΐας λέει ότι «προτού το παιδί γνωρίσει ή επιλέξει τα κακά, θα έχει επιλέξει τα καλά· διότι πριν το παιδί γνωρίσει το καλό ή το κακό, θα παρακούσει στο κακό και θα διαλέξει το αγαθό». Διότι το «πριν» δείχνει ότι δεν αναζήτησε ούτε σκέφθηκε όπως εμείς, αλλά όντας Θεός και επειδή έγινε άνθρωπος με θεϊκό τρόπο –ενώθηκε δηλαδή υποστατικά με την ανθρώπινη σάρκα–, είχε από τη φύση του το αγαθό, την ίδια την ύπαρξη και τη γνώση όλων.

Οι αρετές, δηλαδή, είναι γνωρίσματα της φύσεως και υπάρχουν μέσα σ' όλους, αν και όλοι δεν ενεργούμε εξίσου αυτά που αρμόζουν στη φύση μας· διότι, με την παράβαση, οδηγηθήκαμε από τη φυσική στην αφύσικη ζωή.

Ο Κύριος όμως μας επανέφερε από την αφύσικη στη φυσική ζωή· διότι αυτή είναι η έννοια του «κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν». Η άσκηση πάλι και οι κόποι της δεν επινοήθηκαν για ν' αποκτήσουμε την αρετή απέξω, σαν να είναι κάτι το εξωτερικό, αλλά για ν' αποβάλλουμε την επείσακτη και αφύσικη κακία· όπως και η σκουριά του σίδηρου δεν είναι φυσική, αλλά προέρχεται από αμέλεια, και την βγάζουμε με κόπο εμφανίζοντας τη φυσική λαμπρότητα του σιδήρου.

Πρέπει ακόμη να γνωρίζουμε ότι η λέξη «γνώμη» έχει πολλές και διαφορετικές σημασίες. Άλλοτε σημαίνει τη συμβουλή, όπως το λέει ο θείος απόστολος: «Για τις παρθένες δεν έχω εντολή από τον Κύριο, αλλά λέω τη συμβουλή μου»· άλλοτε σημαίνει βουλή, όπως όταν λέει ο προφήτης Δαβίδ: «Σκέφθηκαν κακή βουλή ενάντια στο λαό σου»· άλλοτε σημαίνει απόφαση, όπως λέει ο Δανιήλ: «Για ποιόν βγήκε αυτή η ντροπιαστική απόφαση;»· άλλοτε το όνομα της γνώμης χρησιμοποιείται για να δηλώσει την πίστη, την άποψη, το φρόνημα και, μ' ένα

λόγο, έχει είκοσι οκτώ σημασίες.

Αγίου Ιωάννου του Δαμασκηνού, «Έκδοσις ακριβής της ορθοδόξου πίστεως», απόδοση στην νέα ελληνική, Αρχιμανδρίτης Δωρόθεος Πάπαρης. Από: http://users.uoa.gr/~nektar/orthodoxy/paterikon/iwannhs_damaskhnos_ekdosis_akribhs.htm

Πηγή: pemptousia.gr (Επιμέλεια Στέλιος Κούκος)